

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	
Fakulta	Pedagogická
Obor řízení	Pedagogika
Uchazeč	<i>PhDr. Zora SYSLOVÁ, Ph.D.</i>
Pracoviště uchazeče	katedra primární pedagogiky Pedagogické fakulty MU
Habilitační práce (název)	SYSLOVÁ, Zora. <i>Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi</i> . Brno: MuniPress, 2017. ISBN 978-80-210-8475-9 (tisk), ISBN 978-80-210-8476-6 (elektr.). doi: 10.5817/CZ.MUNI.M210-8476-2016.
Oponent	doc. PhDr. Renata ŠIKULOVÁ, Ph.D.
Pracoviště oponenta	katedra preprimárního a primárního vzdělávání PdF UJEP v Ústí n. L.

Text posudku

Oponentský posudek je vypracovaný na základě žádosti habilitační komise Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Habilitantka PhDr. Zora Syslová, Ph.D. předkládá jako habilitační práci tiskem vydanou monografií: SYSLOVÁ, Zora. *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: MuniPress, 2017. ISBN 978-80-210-8475-9 (tisk), ISBN 978-80-210-8476-6 (elektr.).

a. Aktuálnost námětu

Publikace přináší erudovaný pohled na problematiku přípravného vzdělávání učitele mateřské školy. Aktuální společenské i odborné nároky na předškolního pedagoga, promítající se do požadavků zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností, se odrážejí v potřebě změnit kvalitu přípravného vzdělávání učitelů mateřských škol. Nově formulované požadavky jsou výzvou k inovacím v přístupech ke vzdělávání a celoživotnímu profesnímu rozvoji učitelů. Tématické směřování monografie vychází jednak z profesních zkušeností autorky a jednak ze zaměření předchozích publikací, ve kterých orientuje svoji pozornost jak na teoretické, tak výzkumné otázky týkající se profese učitele mateřské školy. Posuzovaná monografie je jakousi syntézou předchozích studií a publikací, doplněnou o další empirická zjištění a zahraniční zdroje. V práci jsou předloženy nové poznatky o profesi učitele mateřské školy. Tématika předložené práce je relevantní po stránce společenské i odborné.

b. Přístup k řešení

Posuzovaný text má teoreticko-empirický charakter, přičemž zpracování obou těchto složek se vyznačuje nejen náležitou úrovní, ale také vyvážeností, logickou strukturovaností a provázaností, díky níž tvoří monografie organický a soudržný celek.

Autorka shromáždila rozsáhlý soubor relevantní literatury (viz s. 195 – 216) české i zahraniční provenience, se kterou korektně pracovala podle bibliografické normy a prokázala tak mimořádný rozhled související s odbornou problematikou, kterou zpracovala.

Publikace je strukturovaná do pěti kapitol, bibliografických odkazů a příloh. První dvě kapitoly jsou věnovány teoretickému ukotvení tématu. Autorce se podařilo velmi zdařile vymezit základní pojmy související s prezentovanou tematikou s akcentem na historický kontext a milníky v předškolním vzdělávání.

Zároveň oceňuji přehledné zpracování teoretických východisek předškolního vzdělávání, kde se autorka snažila představit výzkumy v oblasti předškolního vzdělávání v domácím i zahraničním kontextu. Třetí a čtvrtou kapitolu považuji z hlediska koncepce celé monografie za zásadní, neboť v nich autorka přináší zamyšlení nad kvalitou práce učitele mateřské školy v souvislosti se současnými kvalifikačními požadavky na tuto profesi s přihlédnutím k aktuálním změnám v předškolním vzdělávání (inkluzivní vzdělávání, přijímání dvouletých dětí do mateřských škol, povinný předškolní rok). Oceňuji, že habilitantka neopomněla zařadit do monografie přehled odborných studií a výzkumů s akcentem na pedeutologické výzkumy v České republice se zaměřením na profesi učitele mateřské školy. Ve čtvrté kapitole představuje autorka model učitele jako reflektivního praktika a poukazuje na potřebu rozvíjet reflektivní potenciál studentů, kteří se připravují na profesi učitele mateřské školy. Popisuje cesty, jak podporovat teoretické i praktické (sebe)poznávání studentů s oporou o sociokonstruktivistické teorie.

Za klíčovou část práce považuji pátou kapitolu prezentující dvě empirické studie. První z nich směřuje ke zkoumání reflexe jako růstové kompetence v přípravném vzdělávání. Ve druhé studii sleduje autorka schopnosti sebereflexe v souvislosti s profesním jednáním a myšlením. Cílem výzkumu bylo, jak uvádí sama autorka, *přispět v nejobecnější rovině k současnému stavu poznání profese učitele mateřské školy prostřednictvím analýzy reflexe v procesu jejího utváření v přípravném vzdělávání a na počátku profesní dráhy učitele*. Závěry, které formuluje autorka na s. 191 - 193 působí opodstatněně a jsou formulovány přesvědčivým způsobem.

c. Použitá metodologie

Design výzkumu v obou prezentovaných studiích byl zvolený s ohledem na cíle a výzkumné otázky. Autorka se rozhodla pro kvalitativní výzkum opřený o obsahovou analýzu písemné reflexe studentek. K analýze dat byl použit program ATLAS.ti, dále byla využita deskriptivní statistická analýza založená na absolutních četnostech kategorií identifikovaných v sebereflexích. Pro potvrzení statistické významnosti změn při komparaci výsledků byl použit Wilcoxonův párový test. Autorka upozorňuje, že shrnutí a interpretace výsledků jsou vypovídající pouze pro studentky ve zvoleném vzorku.

Druhá empirická studie představuje opět kombinaci několika metod sběru dat. Autorka sběr dat a jejich analýzu podrobně popsala a interpretovala. Kvalita pedagogického výkonu vybraných respondentek z řad učitelů MŠ byla sledována v konkrétních oblastech. Zároveň byla pozornost orientována na kvalitu kognitivních operací v rámci provedené reflexe. Shrnutí a interpretace výsledků jsou zpracovány v kontextu s formulovanými výzkumnými otázkami.

d. Původnost dosažených výsledků

Výsledky habilitační práce považuji za původní, korespondují se stanoveným hlavním cílem publikace a poskytují odpovědi na stanovené dílčí výzkumné otázky.

e. Uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a pro pedagogickou praxi

Předložená monografie je ve všech směrech vědeckou prací. V následujícím shrnutí uvádím vybrané stránky práce, které považuji za přínosné pro pedagogickou praxi a výzkum v oblasti přípravného vzdělávání učitelů:

- Práce prokazuje hluboký vhled autorky do zkoumané problematiky.
- Výsledky výzkumu předložené v monografii lze považovat za příspěvek jak k rozvoji teorie ve sledované oblasti, tak edukační praxe, zejména pro rozvoj modelu učitele jako reflektivního praktika, tak pro pedagogickou praxi ve smyslu zavádění změn a inovací v přípravném vzdělávání učitelů.
- Zvolená metodologie může být inspirativní pro další pracoviště, která připravují učitele pro mateřské školy a zamýšlejí se nad možnými změnami a inovacemi v přípravném vzdělávání.
- Výsledky mohou být využity jako východisko pro další pedeutologická zjištění.

- Autorka se představila jako erudovaná odbornice jak v teorii, tak v její aplikaci do každodenní pedagogické praxe. A prokázala schopnost empiricky zkoumat edukační realitu na odborné metodologické úrovni.

f. Formální úprava a jazyková úroveň práce

Oceňuji vysokou jazykovou úroveň celé práce, terminologickou čistotu a exaktnost vyjadřování, přehlednou strukturu práce, preciznost ve zpracování a při prezentaci výsledků výzkumu.

Drobná připomínka směřuje pouze ke snížené čitelnosti některých obrázků, např. na s. 142 obr. č. 16 *Zobecněný kategoriální systém v propojení s prototypovým modelem kvality učitele mateřské školy*; s. 154 obr. č. 23 *Sdružení kritických výroků studentek v programu ATLAS.ti podle jejich obsahového zaměření*.

Celkově lze konstatovat, že autorka v předložené monografii jednoznačně prokazuje, že se ve zkoumané oblasti pohybuje s odbornou erudicí a přitom je schopna své myšlenky sdělovat kvalitním a srozumitelným jazykem.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta) ...

1. Vysvětlíte, jak byly po první fázi šetření v první empirické studii využity reflektivní techniky a jak probíhala intervence po absolvování praxe?
2. Jak si vysvětlujete, že signifikantní nárůst po intervenci byl zaznamenán ve třech kategoriích? Proč právě v kategorii *poznávání dítěte, spontánní činnosti a pravidla*?

Závěr

Habilitační práce Zory SYSLOVÉ *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi* splňuje požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Pedagogika.

V Ústí nad Labem dne 5. května 2017